

Z OBSAHU

- K čemu je jazykový pas
- Revize kurikula v zahraničí
- V maturitních oborech SOŠ ubývá žáků
- Mladé lidi v EU trápí také podzaměstnanost
- Příloha: Co se děje v mateřských školách

všeobecné
odborné
umělecké
jazykové
celoživotní

2/2012

vzdělávání

ČTVRTLETNÍK NÁRODNÍHO ÚSTAVU PRO VZDĚLÁVÁNÍ

ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY SE SJEDNOCUJÍ

Většina škol se dobrovolně přidala k projektu jednotných zkoušek pro žáky učebních oborů. Zkoušky tak budou mít stejnou úroveň, ať už je žáci budou během června skládat kdekoli v České republice.

Pro každý obor se připravuje jednotné zadání, které pak školy mohou využít. Do dnešního dne se k tomuto postupu přihlásilo 339 škol (79,4 %) s tříletými učebními obory kategorie H a 81 (59,6 %) škol s obory kategorie E, v nichž se připravují zejména žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. V těchto oborech se závěrečné zkoušky začaly sjednocovat minulý rok. „Dáváme tím najevo, že s jejich absolventy počítáme a snažíme se zlepšit jejich pozici na trhu práce,“ upřesňuje hlavní manažerka projektu Dana Kočková. Od školního roku 2014/15 by použití jednotného zadání mělo být povinné pro všechny školy. „Hodně nás těší, že se k nové závěrečné zkoušce přidává tolik škol, ačkoli je k tomu nikdo nenutí,“ říká Dana Kočková. Sjednocení zkoušek v učebních oborech bude dokončeno v projektu Nová závěrečná zkouška 2, na který přispívá Evropský sociální fond.

Zoja Franklová

Žáci při závěrečné zkoušce v SŠ umělecké a řemeslné, Praha-Zlíchov

MATEŘSKÉ ŠKOLY NEBUDOU MÍT STANDARDY

Na podnět ministerstva školství začaly v minulých letech vznikat standardy pro všechny stupně škol. Pro mateřské školy ale nakonec standardy nevznikly. O tom jsme mluvili s Martinou Kupcovou, která měla v minulých letech na starosti koncepční práci pro mateřské školy.

Jaký důvod vedl k tomu, že nevznikly standardy pro předškolní vzdělávání?

K přípravě standardů pro předškolní vzdělávání byly v roce 2011 vytvořeny dokonce dvě pracovní skupiny, které společně dospěly k názoru, že standardy v této oblasti zavést nelze. Proti standardům pro mateřské školy se postavily hlavně pedagogické fakulty. Jedním z podstatných důvodů je fakt, že docházka do mateřských škol není povinná. Odborníci zároveň upozorňovali na to, že je nutné brát ohled na nerovnoměrný vývoj dětí v předškolním věku. Kdyby byl stanoven jednotný standard, mohlo by to působit proti zájmu dítěte, proti jeho rozvoji. Pracovní skupina tedy navrhla, aby místo standardů vznikly konkretizované

očekávané výstupy, které upřesní výstupy stanovené v současném RVP PV. Tyto konkretizované očekávané výstupy už pracovní skupina vytvořila a také já jsem na MŠMT věnovala velkou pozornost jejich dokončení. Mají se stát přílohou revidovaného rámcového vzdělávacího programu, který by měl vstoupit v platnost k 1. září 2012. Učitelky je mohou používat jako vodítko, které ukazuje, kam by mělo vzdělávání v mateřské škole směřovat. Dávají jasný přehled o tom, co mají děti na konci předškolního vzdělávání vědět a jaké mají mít dovednosti, postoje a schopnosti.

Ptala se Zoja Franklová

Podrobněji o mateřských školách v příloze

DVĚ OTÁZKY

Pro Helenu Úlovcovou, náměstkyni ředitele NÚV

Obvykle se zdůrazňuje potřeba pedagogicko-psychologického poradenství na školách, méně se už mluví o kariérovém poradenství. NÚV ale této oblasti věnuje velkou pozornost. Jaký to má důvod?

NÚV má v gesci jak odborné, tak všeobecné vzdělávání a z tohoto úhlu pohledu nás samozřejmě zajímá, jakým způsobem se žáci základních škol rozhodují o své vzdělávací dráze a s ní související profesi. Proto klademe důraz na to, abychom dětem i jejich rodičům pomohli při jejich prvním rozhodování, připravujeme pro ně všestranné informace, které by jim měly volbu usnadnit, a vzděláváme výchovné poradce a další učitele, aby mohli svým žákům přítomně radit. Nabízíme jak informace o vzdělávací nabídce, tak o potřebách trhu práce, protože to se stává při rozhodování stále podstatnějším kritériem. Kromě toho shromažďujeme i data o skupině absolventů, kteří přechod ze školy do zaměstnání nezvládají lehce. Sledujeme také, jak dobře se absolventi dokáží prosadit svými znalostmi a dovednostmi v konkurenci se staršími pracovníky, kterým zaměstnavatelé dávají často přednost, protože na rozdíl od absolventů mají praxi. Pro odborné vzdělávání je to velmi potřebná zpětná vazba, která má vliv na koncipování obsahu vzdělávání.

Může kariérové poradenství změnit něco na situaci, kdy si zaměstnavatelé stěžují, že nemají dost kvalifikovaných pracovníků v některých oborech a usilují o to, aby tyto obory studovalo víc žáků?

Je myslím zřejmé, že ovlivnění žáků při první volbě oboru nestojí jen na výchovných poradcích a dalších učitelích základních škol a nezávisí jen na atraktivní vzdělávací nabídce středních škol. Významnou roli tady mají zaměstnavatelé. Ti by měli prezentovat výhody uplatnění v tom kterém oboru jak přímo žákům základních škol, kteří se v budoucnosti mohou stát jejich pracovníky, tak i jejich rodičům. Zaměstnavatelé už chápou, že nestačí jen hořekovat nad nedostatkem absolventů určitých skupin oborů, ale že musí sami něco udělat pro jejich zatraktivnění.

Zoja Franklová

PROFESNÍ KVALIFIKACE – NOVÝ POJEM V OBLASTI UZNÁVÁNÍ

V souvislosti s novelou zák. 179/2006 Sb. došlo k zásadní terminologické změně.

Pojem dílčí kvalifikace se změnil na profesní kvalifikaci a úplná kvalifikace na úplnou profesní kvalifikaci. To znamená, že všechny „dílčí kvalifikace“ v Národní soustavě kvalifikací (NSK) jsou od 1. dubna 2012 „profesními kvalifikacemi“.

Tyto změny jsou promítnuty i v registru kvalifikací na www.narodni-kvalifikace.cz. Termín dílčí kvalifikace často navozoval dojem něčeho méně důležitého, jen určitého stupínku ke kvalifikaci úplné. Hlavní rolí této kvalifikace však je plnohodnotné uplatnění na trhu práce, čemuž nový název odpovídá mnohem lépe. Novela obsahuje ještě řadu dalších drobných změn.

Za zmínku stojí zejména uznávání částí profesních kvalifikací, tzn. ekvivalentních kompetencí, které již uchazeč úspěšně prokázal. Mělo by to vést ke zlevnění a zefektivnění pro uchazeče i pro autorizované osoby.

Významné je i užší provázání se živnostenským zákonem pro účely prokázání odborné způsobilosti k získání řemeslné živnosti.

K tomu již nyní stačí sestava profesních kvalifikací skládajících úplnou profesní kvalifikaci, která nemusí být zakončena závěrečnou zkouškou v příslušném oboru vzdělání.

Zorka Husová a Jiří Strádal

NOVÁ MEZINÁRODNÍ KLASIFIKACE VZDĚLÁVÁNÍ ISCED 2011

Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 97, jejímž správcem je UNESCO, prošla důkladnou revizí, která mění jak počet úrovní, tak i další určující části kódového označení, a vznikla tak klasifikace ISCED 2011. Potřebu revize této klasifikace si vyžádaly reformy v oblasti evropského vysokoškolského vzdělávání (Boloňský proces) i odborného vzdělávání (Kodaňský proces).

Nová klasifikace ISCED 2011 tak lépe odpovídá současným úrovním vzdělání a kvalifikací.

Počet úrovní nyní v zásadě odpovídá počtu úrovní EQF (Evropského rámce kvalifikací), tedy osmi, přičemž navíc užívá úroveň nula pro předškolní vzdělávání. Úrovně 5–8 odpovídají terciárnímu vzdělávání.

Novinkou je také možnost zahrnutí neformálního vzdělávání. I v tom je vidět zjevná inspirace EQF. Kód nyní obsahuje tři čísla, první označuje úroveň vzdělání (0–8), druhé číslo rozlišuje všeobecné (4), odborné (5) nebo nespecifikované (6) zaměření programu a třetí číslo označuje, jaká je míra propustnosti po absolvování daného vzdělávacího programu (1–4). Sběr dat podle nové klasifikace ISCED 2011 začne až od roku 2013.

Milada Stalker

CELOŽIVOTNÍ UČENÍ – KROMĚŘÍŽ 2012

Ve dnech 16. a 17. května se konal již 19. ročník celostátního semináře, jehož tématem bylo „Odborné vzdělávání z pohledu škol a trhu práce“. Seminář se konal pod záštitou hejtmána Zlínského kraje Stanislava Mišáka a starostky Kroměříže Daniely Hebnarové. Ředitelka Národního vzdělávacího fondu Miroslava Kopicová v úvodu semináře upozornila na nedostatek technicky vzdělaných a výzkumných pracovníků, který brání, aby se Česká republika stala ekonomikou založenou na inovacích. Ředitel NÚV Václav Hořejší se zabýval stavem spolupráce mezi školami a sociálními partnery a Miroslav Procházka z Treximy představil práci sektorových rad. Seminář pak dal prostor pro zástupce zaměstnavatelů a školských asociací, kteří přiblížili účastníkům, jaká je situace v jednotlivých odvětvích: ve strojírenství, elektrotechnice, stavebnictví, zemědělství a potravinářství, v pohostinství, gastronomii, cestovním ruchu, v obchodě a marketingu. Jak zástupci škol, tak představitelé zaměstnavatelů si stěžovali na nedostatečný zájem nejenom o technické obory, ale i řadu dalších potřebných specializací a z toho plynoucí nedostatek kvalifikovaných pracovníků v těchto oblastech.

Zoja Franklová

Ze zahájení semináře v Kroměříži: Stanislav Mišák - hejtmán Zlínského kraje, Eva Kolmerová - MŠMT, Václav Hořejší - ředitel NÚV, Josef Slovák - radní Zlínského kraje, Jaromír Coufalík - NVF

DODATKY K OSVĚDČENÍ POPRVÉ ELEKTRONICKY

Europass – dodatky k osvědčení, které střední školy přikládají svým absolventům k maturitnímu vysvědčení, osvědčení o závěrečné zkoušce a výučnímu listu, budou letos poprvé nejenom v tištěné podobě, ale také elektronicky.

Elektronický dodatek, který se vydává v češtině a jednom cizím jazyce, je možné jednoduše přikládat k životopisu spolu s dalšími dokumenty, jako jsou diplomy nebo certifikáty. Dodatky využijí absolventi, zejména pokud se chystají do zahraničí – na stáž, brigádu nebo pracovat. Tento dokument totiž popisuje obsah, úroveň, výsledky a kontext studia. Letos bude vydáno pro absolventy středních škol více než 60 tisíc dodatků k osvědčení. Pro absolventy chystající se do zahraničí je důležitá i další novinka na letošních dodatcích – a to uvedení úrovně EQF (Evropského rámce kvalifikací). Tento nový údaj se v budoucnu

objeví i na maturitních vysvědčeních, výučním listu i osvědčení o závěrečné zkoušce. Vzhledem k tomu, že úrovně EQF jsou mezinárodně porovnatelné, mohou absolventi zahraničním zaměstnavatelům prostřednictvím dodatku srozumitelně prokázat svou kvalifikační úroveň, tedy to, co znají a jsou schopni vykonávat. Tím se zájemcům zjednoduší zařizování brigády nebo stáže v evropských zemích. Úroveň EQF je celkem osm, přičemž první úroveň odpovídá v ČR dokončené základní škole speciální a úroveň osmá dokončenému doktorandskému studiu.

Lucie Šnajdrová

JAK PROKÁZAT JAZYKOVÉ DOVEDNOSTI? POMOCÍ JAZYKOVÉHO PASU

Pokud potřebujeme prokázat své znalosti cizích jazyků, například při pracovním pohovoru, je možné využít vedle jednotného evropského formátu životopisu také další z dokumentů Europassu, a to jazykový pas. Jazykový pas není cestovní doklad, ale formulář, do kterého se zaznamenávají znalosti a zkušenosti z cizích jazyků. Využijte ho především ten, kdo cizí jazyk umí, ale nemá o tom žádný doklad, jako je např. certifikát nebo diplom. Žáci a čerství absolventi středních škol o možnosti využít jazykový pas zatím příliš nevědí, což je škoda, protože jim může pomoci při shánění práce nebo brigády v zahraničí.

Učitelé mohou poradit žákům, jak prokázat jazykové dovednosti

Uchazeči o práci včetně absolventů často používají v životopisech formulace typu „umím trochu anglicky“ nebo „angličtina aktivně slovem a písmem“. Tato informace je pro personalisty nedostatečná. „Je důležité si uvědomit, a pro absolventy to platí obzvláště, že pro zaměstnavatele je důležitá konkrétní informace o jazykových dovednostech uchazeče, kterou poskytuje právě jazykový pas nebo i část Europass-životopisu týkající se jazykových dovedností,“ říká Irena Palánová z Národního centra Europass (NCE). „Snažíme se, aby se povědomí o tomto užitečném dokumentu rozšířilo, aby se o něm žáci dozvěděli i od učitelů, např. v rámci jazykového vzdělávání.“

Jazykový pas je jednotný evropský formulář, do kterého si každý může zaznamenat všechny dovednosti v cizích jazycích, které získá nejen ve škole nebo na jazykovém kurzu, ale i mimo něj, například při samostudiu. Na certifikátech vydaných v zemích EU

je aktivně používají a chtějí si o svých praktických jazykových zkušenostech vést záznam. Letos vznikla on-line aplikace www.evropskejazykovportfolio.cz, která je zdarma dostupná všem uživatelům ve čtyřech jazykových mutacích. „Díky ní se žáci učí nejen správně ohodnotit své jazykové dovednosti, ale měli by i přemýšlet, co a jak se učí. Zároveň e-portfolio rozvíjí ICT gramotnost žáků,“ upřesňuje Michala Čičvákova z NCE.

E-portfolio se skládá ze čtyř částí – Jazykový životopis, Co už umím, Moje sbírka a Jazykový pas. V části Jazykový životopis si každý může zaznamenávat všechny aktivity a zkušenosti s používáním cizích jazyků ve škole, jazykovém kurzu, volném čase doma či v zahraničí. „E-portfolio umožňuje interaktivní komunikaci mezi žákem a učitelem, kdy učitel v roli poradce může komentovat vlastní žákovo sebehodnocení,“ vysvětluje M. Čičvákova. „Další zajímavou součástí aplikace je možnost zjistit si, jaký učební typ jste – a jaké jazykové strategie můžete využívat, a učit se tak lépe a efektivněji.“

Stránky Europass.cz – <http://www.europass.cz/jazykovy-pas>

je už příslušná úroveň dovedností uvedena, stačí ji tedy z certifikátu do jazykového pasu jednoduše opsat. Pokud certifikát nemáte, určíte si úroveň znalostí sami na základě sebehodnocení podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SEERR).

Evropské jazykové portfolio pomůže při vyplnění jazykového pasu

Evropské jazykové portfolio (EJP) je určeno všem, kteří chtějí znát úroveň svých jazykových dovedností, učí se cizí jazyky nebo

E-portfolio dále zahrnuje konkrétní popisy dovedností, s jejichž pomocí se může každý zorientovat v úrovních A1–C2 při sebehodnocení, a pomůže mu správně si vyplnit a vytisknout jazykový pas. E-portfolio slouží i jako úložiště pro různé materiály, prezentace, diplomy nebo domácí úkoly, které je možné sdílet s učitelem – ten je pak může jednoduchým způsobem komentovat.

Lucie Šnajdrová

<http://www.europass.cz/jazykovy-pas>

PAMÁTCE ING. VÁCLAVA ROHLÍČKA

29. dubna 2012 zemřel ve věku 80 let bývalý ředitel Národního ústavu pro vzdělávání Ing. Václav Rohlíček.

V ústavu – tehdy nazývaném Výzkumný ústav odborného školství – pracoval dlouhých 27 let. Přišel do něj již v roce 1963, a to do oddělení zemědělských a lesnických oborů, které v ústavu vzniklo rok předtím z původního Ústavu dalšího vzdělávání zemědělských a lesních pracovníků při ministerstvu zemědělství. Jak to tehdy bylo obvyklé, podílel se v tomto oddělení na vypracovávání učebních plánů a osnov pro zemědělské školy a na organizování seminářů pro učitele těchto škol.

V 70. letech, v době, kdy těžiště organizační struktury ústavu tvořily tři tzv. výzkumné skupiny (všeobecného vzdělání v odborném školství, středních odborných učilišť a středních odborných škol), se Ing. V. Rohlíček stal vedoucím skupiny středních odborných škol. V této funkci mj. podporoval práce usilující například o vyvinutí postupů pro objektivní identifikaci požadavků na absolventy středních odborných škol nebo jednotných a systematických postupů pro tvorbu dokumentů používaných tehdy v odborných školách. Šlo o pojetí oboru, profil absolventa, učební plán a učební osnovy.

Funkce ředitele se ujal v roce 1978, tedy po 15 letech práce v ústavu, a vykonával ji pak až do roku 1990, tedy 13 let. Byl tak (podobně jako jeden z jeho předchůdců – Ing. Antonín Boháč, CSc.) ve funkci ředitele po nejdelší dobu. I v tomto období podporoval progresivní výzkumy a experimenty, například vývoj a uplatňování dnes již i mezinárodně proslulé teorie profesního pole nebo novou koncepci maturitní zkoušky na středních odborných školách s jedinou komplexní zkouškou za odbornou složku vzdělání. Významně také přispěl k rozvoji mezinárodní spolupráce ústavu. Aktivně se podílel i na koncipování odborných periodik, jejichž obsah tehdy ústav vypracovával (například měsíčníky Odborná výchova, Odborná škola a další).

I když bylo Ing. V. Rohlíčkovi přisouzeno řídit ústav v nelehkém období, patří k jeho velkým zásluhám, že i tehdy dokázal preferovat odbornost před obecně vyžadovaným stranictvím, a to jak v ovlivňování obsahu práce ústavu, tak i personální politiky. Nepochybně tak přispěl ke zvýšení erudovanosti a renomé ústavu.

Měl jsem možnost spolupracovat s ním po 26 let. Budu na něj vždycky vzpomínat jako na kamarádkého nadřazeného s nadhledem, ochotného pomoci či poradit.

Čest jeho památce!

Jaromír Coufalík

PUBLIKACE VYDANÉ NÁRODNÍM ÚSTAVEM PRO VZDĚLÁVÁNÍ

4

ŠKOLY NA CESTĚ KE KVALITĚ. SYSTÉM PODPORY AUTOEVALUACE ŠKOL V ČR.

Chvál, M. a kol. NÚV, Praha 2012. 260 s.

Publikace představuje komplexní systém podpory škol v oblasti vlastního hodnocení, jak byl vytvořen a pilotně ověřen v projektu Cesta ke kvalitě. Má čtyři hlavní pilíře – 1) třicet ověřených evaluačních nástrojů, 2) aktivity vzájemného učení škol vč. příkladů inspirační praxe, 3) proškolení terénních poradců, 4) program systematického vzdělávání koordinátorů autoevaluace.

AUTOEVALUACE Z EXTERNÍHO POHLEDU

Chvál, M. – Michek, S. – Mechlová, E. (Eds.). NÚV, Praha 2012. 76 s.

Publikace přináší v ucelené podobě výstupy projektu zaměřené na hledání vazeb mezi autoevaluací a externí evaluací škol. Je určena nejen vedoucím pracovníkům škol, ale i zřizovatelům škol a České školní inspekcí.

AUTOEVALUACE V PRAXI ČESKÝCH ŠKOL

Poláchová Vašátková, J. (Ed.). NÚV, Praha 2012. 240 s.

K jednotlivým fázím vlastního hodnocení jsou uvedeny příklady inspirační praxe, tak aby pomohly hlavně začínajícímu učitelům vytvořit si představu o rozmanitosti pojetí autoevaluace ve školách. Kniha obsahuje i teoretické kapitoly vztahující se k vlastnímu hodnocení a k podpoře žádoucích změn ve školách.

VZÁJEMNÉ UČENÍ ŠKOL V OBLASTI AUTOEVALUACE

Štybnarová, J. a kol. NÚV, Praha 2012. 184 s.

Publikace čtenářům přiblíží workshopy, vzájemné návštěvy škol a Peer Review (kolegiální hodnocení). Představeny jsou scénáře těchto akcí, průběh i jejich zhodnocení zúčastněnými aktéry. Publikace by mohla pomoci pracovníkům veřejné správy s podporou podobných aktivit i do budoucna.

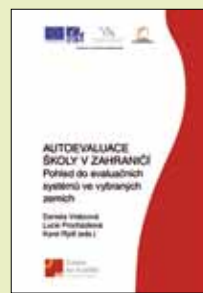
PORADENSTVÍ V OBLASTI AUTOEVALUACE

Shrnuje zkušenosti 27 poradců autoevaluace, kteří po dobu jednoho roku intervenovali na školách v celé ČR. Zároveň byly získány i pohledy škol, jimž bylo poradenství poskytováno. Publikaci by mohli ocenit zejména zřizovatelé, kteří by obdobné služby mohli trvale poskytovat „svým“ školám.

MANUÁL E VALUAČNÍCH NÁSTROJŮ

V projektu Cesta ke kvalitě bylo vytvořeno a ověřeno 30 evaluačních nástrojů, které mohou školám pomoci při vlastním hodnocení. Kompletní sada manuálů k nim se nachází na www.nuov.cz/ae.

AUTOEVALUACE ŠKOLY V ZAHRANIČÍ. POHLED DO EVALUAČNÍCH SYSTÉMŮ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH.

Vrabcová, D. – Procházková, L. – Rýdl, K. (Eds.). NÚV, Praha 2012. 368 s.

Pro srovnání byly vybrány: Belgie, Dánsko, Finsko, Island, Norsko, Rakousko, Slovinsko, SRN, Švédsko, USA, Velká Británie.

VLIV SOCIOEKONOMICKÉHO VÝVOJE SPOLEČNOSTI NA POJETÍ KVALITY ŠKOLY V ČR

Rýdl, K. NÚV, Praha 2012. 120 s.

Autor klade otázky typu: Svět, moderní společnost, politika, ekonomika, hospodářství – jakou roli v tom hraje vzdělávání? Jak se proměnily podmínky pro efektivní vzdělávání v průběhu posledních 50 let?

VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM VE STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Kratochvílová, J. a kol. NÚV, Praha 2012. 72 s.

Publikace seznamuje s problémy žáků se zdravotním postižením při volbě školy a v průběhu vzdělávání a s nástroji, které jim i jejich učitelům pomáhají tyto problémy překonávat. Součástí jsou případové studie zpracované učiteli na základě jejich osobních zkušeností.

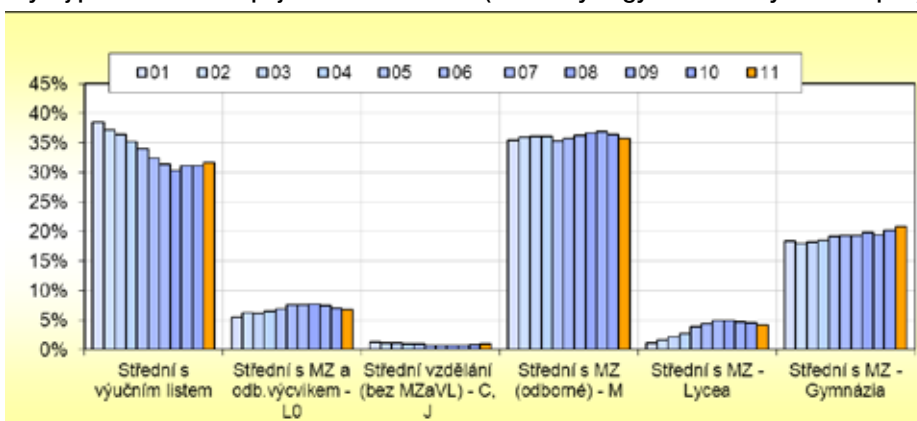
Publikace jsou dostupné v elektronické podobě na knižního fondu knihovny Národního ústavu pro vz

V MATURITNÍCH OBORECH STŘEDNÍCH ODBORNÝCH ŠKOL UBÝVÁ ŽÁKŮ

Počet žáků vstupujících do prvních ročníků středních škol se ve školním roce 2011/2012 opět snížil, i když už ne tak výrazně jako v předchozím roce. Nejvíce se pokles dotkl maturitních oborů odborného vzdělání bez odborného výcviku, kam nastoupilo o 3 500 žáků méně než v roce 2010/11. K nejmenšímu poklesu došlo naopak na gymnáziích. Tyto i další a podrobnější informace přináší publikace *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání 2011/12*, kterou vydal Národní ústav pro vzdělávání.

V roce 2010 poklesl vlivem populačního vývoje počet žáků v prvních ročnících středních škol téměř o 15 tisíc (11,5 %), v roce 2011 o 6 tisíc (5,3 %). Pokles se projevil u všech kategorií vzdělání, nepotvrdila se ale prognóza, že nejhůř na tom budou učební obory. Naopak po mnoha letech dochází ke snížení procenta žáků vstupujících do maturitních oborů. Jejich podíl po maximu dosaženém v roce 2008 (69 %) mírně klesá, v letošním školním roce se snížil na 67,4 %.

Vývoj podílu žáků vstupujících do 1. ročníků (u víceletých gymnázií do vyššího stupně)

Pokles podílu žáků v učebních oborech se zastavil

Podíl žáků vstupujících do učebních oborů po dlouhé etapě mírného poklesu od roku 2009 nepatrně stoupá: v roce 2011/12 se zvýšil na 31,64 %, což ovšem vzhledem k poklesu populace znamená snížení počtu o 1 214 žáků. Přesto lze považovat za příznivé, že nedošlo k přesunům většího nově přijímaných žáků do maturitních oborů a k výraznému omezení podílu žáků v učňovském školství, jak v minulých letech prognózovalo MŠMT. Ve srovnání s předchozím rokem nastoupily výrazně vyšší podíly žáků do strojírenských, potravinářských, zemědělských a lesnických oborů, výrazně nižší naopak do stavebních oborů, oborů z oblasti osobních služeb a gastronomie, hotelnictví a turismu. „Je zřejmé, že u skupiny Stavebnictví se přes výraznou propagaci a podporu nábora žáků projevuje velmi nepříznivá reálná situace ve stavebním odvětví, což se odráží i v zájmu žáků základních škol o přípravu v oborech této skupiny,“ vysvětlil spoluautor analýzy Jiří Vojtěch. Do maturitních oborů s odborným výcvikem (LO) vstupuje téměř 7 % populačního ročníku, počet žáků v prvních ročnících se však ve školním roce 2011/12 snížil asi o 800, což je v procentuálním vyjádření druhý nejvyšší pokles – 10,2 %.

žáků. Významný pokles vykazují také zdravotnické obory a lycea (v obou případech o 1,6 p.b.), počet přijatých naopak nejvýrazněji vzrostl v oborech z oblasti informatiky (1,0 p.b.) a v uměleckých oborech (0,8 p.b.). Podíl žáků v prvních ročnících čtyřletých gymnázií a odpovídajících ročnících víceletých gymnázií se již druhým rokem drží nad dvacetiprocentní hranicí (20,9 %). Co se týče počtu žáků, došlo v této kategorii k nejmenšímu poklesu – o 500 žáků. Výrazné meziroční snížení počtu nově přijatých znamenaly nástavbové obory (po vyučení), a to o 1 450 žáků v denní formě studia (pokles o 13,5 %). „V roce 2011/12 bylo nově přijato asi 9,2 tisíce žáků, což představuje třetinu všech vyučených v daném roce. Skutečností ovšem je, že asi třetina přijatých žáků toto studium nedokončí,“ uvedl Jiří Vojtěch. Ve vyšším odborném vzdělávání došlo v roce 2011 po dvou letech nárůstu k poklesu nově přijatých o téměř 1 000 žáků (10 %). Vzhledem k dostupnosti bakalářského studia na vysokých školách lze předpokládat pokles i v dalších letech. Publikaci *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii – 2011/12* najdete na www.nuv.cz.

Alena Nová

MODULÁRNÍ PROJEKTOVÁNÍ ŠKOLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ

Kašparová, J. a kol. NÚV, Praha 2012. 64 s.

Příručka poskytuje návod, jak postupovat při tvorbě vzdělávacích modulů a celých modulových školních vzdělávacích programů. Publikace seznamuje učitele i s tím, jak zpracovat moduly pro podporu mobility žáků v rámci zavádění ECVET v České republice.

SOCIÁLNÍ PARTNERSTVÍ OČIMA ZAMĚSTNAVATELŮ

– sborník příkladů dobré praxe

Chvátařová, L. NÚV, Praha, 2012. 56 s.

Sborník obsahuje dvanáct příkladů dobré praxe vycházející ze spolupráce firem různé velikosti a různého zaměření se středními odbornými školami, které mohou sloužit jako inspirace pro další zaměstnavatele i školy ke vzájemnému partnerství.

PROFILOVÁ MATURITNÍ ZKOUŠKA V ODBORNÝCH ŠKOLÁCH

Příručka pro učitele středních odborných škol

Kašparová, J. NÚV, Praha 2012. 48 s.

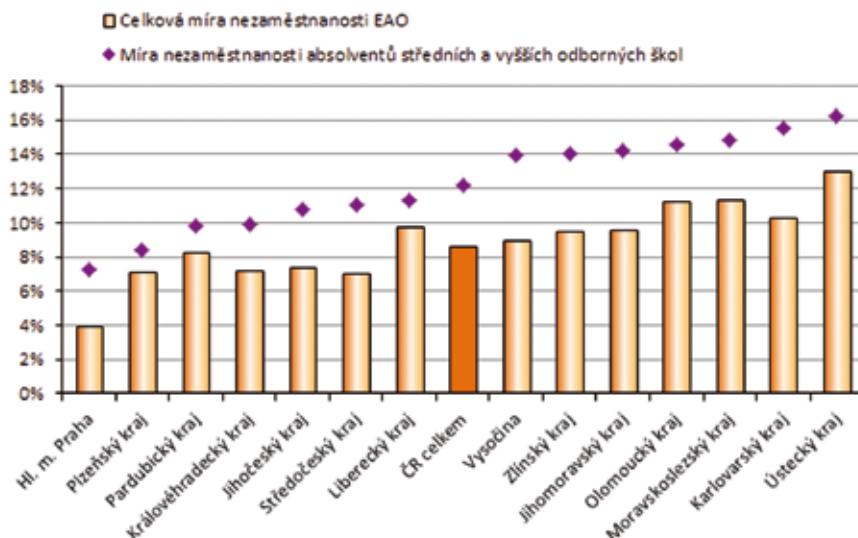
Publikace obsahuje návrh profilové části maturitní zkoušky a její možné varianty v osmi oborech vzdělání. Ukazuje na nich, jak koncipovat profilové maturitní zkoušky, tak aby měly charakter a prověřovaly komplexnější odborné a klíčové kompetence absolventa.

UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ ŠKOL NA TRHU PRÁCE

Národní ústav pro vzdělávání vydal soubornou publikaci *Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2011, která přináší informace o vývoji vzdělávací a profesní struktury pracovních sil a přechodu absolventů škol na trh práce.*

Publikace vychází z analýz, šetření a studií zpracovaných v průběhu roku 2011 zaměřených na nezaměstnanost absolventů škol, úspěšnost absolventů středních škol ve vysokoškolském studiu, vývoj vzdělanosti a oborové struktury žáků a profesní struktury pracovních sil, dálkové studium ve středním odborném vzdělávání a další témata.

Míra nezaměstnanosti absolventů středních a vyšších odborných škol a celková míra nezaměstnanosti ekonomicky aktivního obyvatelstva v jednotlivých krajích v dubnu 2011

Nezaměstnanost problémem dneška

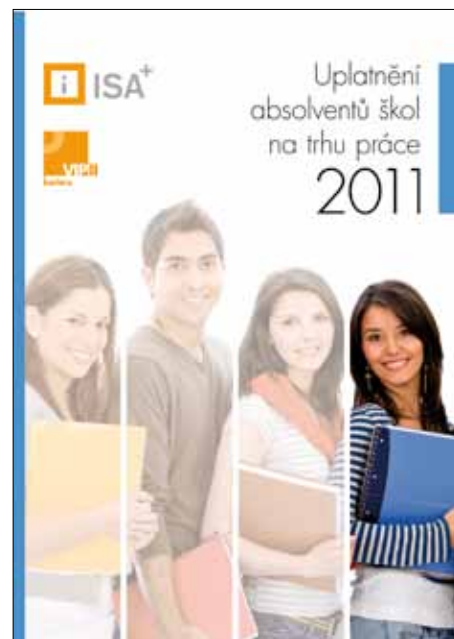
Současná vysoká míra nezaměstnanosti absolventů škol je odrazem jedné nepříznivé ekonomické situace, jednak skutečnosti, že absolventi škol jako riziková skupina ekonomicky aktivních obyvatel jsou při hledání zaměstnání znevýhodněni kvůli nedostatku praxe i jiným faktorům. Přestože v roce 2011 došlo k oživení ekonomiky po období hospodářské krize, situace absolventů škol na trhu práce stále není dobrá. Relativně nejsnadněji nalézají uplatnění absolventi zdravotnických a technických oborů středních škol, naopak vysoká míra nezaměstnanosti postihuje absolventy stavebních a zemědělských oborů. V rámci strojírenských oborů míra nezaměstnanosti sice s nástupem krize stoupla, ale nyní patří mezi nejnižší. Firmy se zajímají především o strojaře maturanty, jak z oborů s odborným výcvikem, tak z klasických maturitních oborů. Významný zájem je i o vyučené a absolventy vyšších odborných škol.

Z hlediska krajů jsou na tom jednoznačně nejlépe absolventi škol v pražském kraji, na druhé straně nejvyšší nezaměstnanost absolventů má Ústecký a Karlovarský kraj. Pokud jde o kategorie vzdělání, nejvyšší míru

nezaměstnanosti vykazovali v dubnu 2011 absolventi středního vzdělání s výučním listem (kategorie E+H). Nepatrně nižší byla míra nezaměstnanosti absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (kategorie L0/L5).

S dálkovým studiem za lepší kariérou

Výsledky šetření zaměřeného na dálkové studium na středních odborných školách ukazují, že nejčastější důvody pro zahájení studia je získání vyššího platu (75 % respondentů), snaha udržet si práci (58 %) a snaha najít si novou, respektive nějakou práci (50 %).

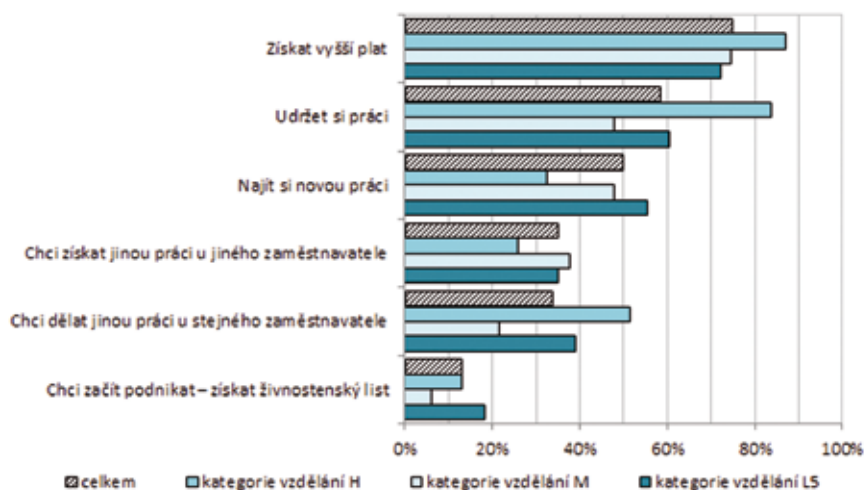
Důvodů, proč lidé vstupují zpět do vzdělávání na střední škole, je mnoho, nicméně téměř vždy mezi nimi nějakým způsobem figuruje pracovní kariéra a její perspektiva. Pouze malý podíl respondentů vstupuje do dalšího vzdělávání čistě z osobních důvodů.

Největší překážku v dálkovém vzdělávání představuje pro všechny respondenty jednoznačně nedostatek času. Téměř 46 % z nich uvedlo, že je nedostatek času pro studium významně limituje v jejich dálkovém vzdělávání, a dalších 37 % tuto možnost označilo jako spíše omezující (dohromady 83 %). O něco méně žáků, a to 58 %, vidí jako překážku také nedostatečnou přípravu na studium. Více než čtvrtina respondentů (28 %) je při studiu omezoována i finančními problémy.

Jan Klufa

Podrobnější informace a výsledky dalších šetření naleznete na www.infoabsolvent.cz a na webových stránkách Národního ústavu pro vzdělávání www.nuv.cz.

Proč jste začal/dávka studovat na střední škole z hlediska pracovního uplatnění? (podíl odpovědí „ano“ a „spíše ano“)

REVIZE KURIKULA NEJSOU JEN U NÁS

V České republice v současnosti probíhá revize rámcových vzdělávacích programů. Jak se takové revize provádějí v jiných zemích a mohou být inspirativní i pro nás? Na to jsme se ptali PaedDr. Markéty Pastorové, která se v Národním ústavu pro vzdělávání zabývá srovnávacími analýzami.

V poslední době jste se věnovala analýze, která srovnávala přístup k revizím kurikula v různých zemích. Čím je také srovnání pro nás zajímavé?

Když zjišťujeme údaje z jednotlivých zemí, klademe takové otázky, aby nám odpovědi přinesly informace využitelné pro náš vzdělávací systém a aby sloužily i jako argumentační podpora při dalších obsahových a organizačních krocích.

Pro naši analýzu (kterou jsme vypracovali společně s kolegou RNDr. Janem Maršákem) jsme vybrali tři země a zaměřili jsme se na základní vzdělávání. První zemí je Finsko, které dlouhodobě vykazuje velmi dobré výsledky vzdělávání v mezinárodních srovnáních (TIMSS, PISA). Další zemí je Skotsko, které je specifické v tom, že jeho kurikulum bylo vytvořeno jako jeden dokument, zahrnující vzdělávání dětí a mládeže od 3 do 18 let. Navíc je zpracováno jako kurikulum pro nejvyšší kvalitu (Curriculum for Excellence). Zajímavé je i to, že není pro školy povinné, a přesto ho většina škol využívá. Když totiž existuje představa excelentního vzdělávání, má to motivační charakter, školy se snaží přiblížit nejvyšší kvalitě.

Poslední zemí, kterou jsme si pro srovnání vybrali, je Irsko. Revize irských kurikulárních dokumentů se postupně soustřeďují na jednotlivé vzdělávací oblasti či obory v daných stupních vzdělání. Např. revize v primárním vzdělávání (6–12 let) se v září 2003 soustředila na angličtinu, vizuální umění a matematiku a v druhé fázi v r. 2008 na předměty, jako je galština, přírodní vědy, sociální, osobní a zdravotní vzdělávání.

Jak často revize v těchto zemích probíhají? Mají pravidelný charakter?

Ze všech tří analyzovaných zemí nemá žádná legislativně stanovené konkrétní časové intervaly revizí národního kurikula. Cyklickou pravidelnost však lze vysledovat ve Finsku, kde se revize uskutečňují přibližně jednou za deset let (1985, 1994, 2004). Na podzim 2011 byla odstartována další revize, která má probíhat dva roky, aby nové národní kurikulum mohlo být schváleno v r. 2014 a do praxe zavedeno 2016/2017. V Irsku jsou revize iniciovány nejen požadavky legislativními, ekonomickými a sociálními, ale také na základě vzdělávacích výsledků žáků, názorů či potřeb učitelů z praxe nebo i různých expertních šetření. Provádějí se tedy kontinuálně a vždy se týkají určité části kurikula. Další zajímavostí je, že revize pro primární a nižší sekundární vzdělávání (od 13 do 15/16 let) probíhají odděleně. U nás by to znamenalo, že by napřed proběhla revize pro první stupeň ZŠ a pak teprve pro druhý – což by pro naše podmínky nebylo vhodné.

V případě Skotska trvala poslední revize kurikula sedm let a výsledkem je vytvoření už zmíněného kurikula pro nejvyšší kvalitu. Práce začala v roce 2003, v následujícím roce už byla základní podoba kurikula zveřejněna, ale teprve od r. 2008 bylo postupně zaváděno do skotských škol a výuka podle něj probíhá od srpna 2010. Od zveřejnění prvního návrhu do začátku jeho zavádění do škol tedy uběhly čtyři roky a za tu dobu bylo možné o kurikulu diskutovat a ještě ho dopracovat.

Jak jsou revize organizovány?

Revizí národního kurikula jsou ve všech třech analyzovaných zemích pověřovány odborné kurikulární instituce. Ty si mohou ustavovat pracovní skupiny, které vytvářejí podklady a provádějí různá šetření. Kurikulární instituce zároveň úzce spolupracují s ministerstvem školství. Lze říci, že tato součinnost je předpokladem pro kvalitní přípravu kurikula a následně pro jeho zavedení do praxe.

Důležité je také to, že revizím kurikula je věnována velká pozornost i na vládní úrovni. Např. ve Finsku vyhláší revize vláda prostřednictvím ministerstva školství. Tým expertů napřed připraví návrh vládního nařízení a teprve po jeho schválení se zahájí samotná práce na kurikulu. Časový postup revize je stanoven ve vládním programu a specifikován v pětiletém vládním plánu pro vzdělávání a výzkum.

Ještě bych chtěla upozornit, že se někdy místo slova revize používá reforma – to když se jedná o změny zásadního charakteru.

Které části kurikula byly v těchto zemích revidovány?

V Irsku dochází pouze k revizím jednotlivých částí kurikula. U sekundárního vzdělávání se týkají zejména oblasti hodnocení, sleduje se, aby nedocházelo k přetěžování žáků a k obsahovým duplicitám v předmětech. Ve Skotsku byly v roce 2004 revidovány všechny části kurikula. Kromě jiného zde byla zavedena témata „napříč učení“ – globální občanství, podnikání ve vzdělávání a finanční vzdělávání. Ta korespondují s našimi průřezovými tématy. Revize se týkala také cílů vzdělávání, aby byli žáci lépe připraveni na podmínky globalizovaného světa. Pozornost se zaměřila i na zvýšení podpory jazykové a matematické gramotnosti žáků.

Ve Finsku se nyní připravuje velká, komplexní reforma, která se bude zabývat všemi segmenty kurikula. Již nyní jsou však stanovena hodnotová východiska, jako jsou např. lidská práva, demokracie, zachování environmentální udržitelnosti či podpora multikulturalismu.

Jakou inspiraci pro ČR analýza nabízí?

Tři země jsou jen malým vzorkem, přesto lze říci, že revize (reformy) národního kurikula jsou brány jako přirozená součást vzdělávacího systému. Vyvíjejí se vědní a umělecké obory, proměňuje se společenská situace, mění se požadavky na znalosti a dovednosti žáků. Národní kurikula na to musejí reagovat. Mají zásadní dopad na vzdělání, udávají trendy, stanovují priority. Přípravě je věnována maximální pozornost, vychází se z pedagogických výzkumů, názorů expertních týmů, učitelé jsou bráni jako partneři, bez kterých by sebelepší kurikulum v praxi nemohlo fungovat. Důležitý je dostatek času na přípravu a samozřejmě i spolupráce na institucionální úrovni.

Ptala se Zoja Franklová

Další analýzy najdete v těchto publikacích: Pojetí klíčových kompetencí v kurikulech vybraných zemí. Srovnávací analýza. 1. vydání.

Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2011. 95 s.

Pojetí průřezových témat – Belgie, Irsko, Finsko, Skotsko. Srovnávací analýza. 1. vydání.

Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2011. 41 s.

ČESKÝ DIGITAL LEARNING DAY V REŽII METODICKÉHO PORTÁLU

Metodický portál RVP.CZ umožňuje učitelům scházet se v modulech Diskuze, Wiki a Digifolio a sdílet jejich pedagogické zkušenosti. Vzniklo tak ideální podhoubí pro vznik skupinky aktivních učitelů, kteří se začali postupně scházet nejen ve virtuálním prostředí.

8

Počty takto zapojených učitelů jsou velmi variabilní, stejně jako společné aktivity. Jedná se především o osobní setkávání podporovaná Metodickým portálem RVP.CZ, tzv. Sdílný – <http://goo.gl/L8LJH>, a o pravidelná on-line setkávání v modulu Diskuze. Hlavním cílem bylo, aby si žáci vyzkoušeli zapojení ICT technologií smysluplně v rámci tématu Jídlo. Nebyla dána žádná jiná omezení, a i proto byla DLD-premiéra taková pestrá a zajímavá.

každý měl možnost dělat to, co ho bavilo, a současně navazovat na práci jiných, např. na vývoji webu pracovalo celkem okolo stovky studentů.

Žáci ZŠ ve Vranovicích si vyhledali recept na boloňské špagety, namalovali k němu obrázky a anglicky k nim namluvili pokyny k přípravě. Projektu se zúčastnilo celkem 10 žáků, od samotného rozplánování projektu, překladu jednotlivých ingrediencí, kreslení obrázků, nahrávání zvuku až po

a žáci 8. tříd zkoumali poměr mezi příjmem a výdejem energie, která je skryta v nejrůznějších dobrotách, kdy výsledky svých výpočtů prezentovali v dokumentech Google.

On-line konference jako odměna za měsíční snažení

Finálovým výstupem byla společná on-line prezentace všech aktivit. Prezentujícími byli samotní žáci, učitelé už zajišťovali jen technickou stránku věci. Videokonference konaná 1. března 2012 v on-line prostředí, kterým Metodický portál RVP.CZ disponuje, byla tak odměnou a kvalitním vyvrcholením celé akce. Finální akci provázely obavy, jestli budou kamery funkční, jestli vůbec žáci zvládnou vše srozumitelně vysvětlit, apod. Současně se nervozita mísila se zvědavostí, jak vypadají žáci, o kterých zatím jen slyšeli vyprávět od svých učitelů.

Celkově můžeme shrnout, že to byla pro všechny zúčastněné kvalitní adrenalinová akce, která beze zbytku splnila očekávání – učitelé i žáci se vzájemně inspirovali k dalším aktivitám a smysluplnému zapojení ICT technologií do vzdělávání. A Metodický portál RVP.CZ tuto akci s radostí podpořil.

Pavla Hublová

Ukázky prezentací ZŠ a MŠ Na Beránku v Praze a ZŠ Planá nad Lužnicí

Závěrečné shrnující on-line společné akce se nakonec zúčastnilo 5 základních škol a jedno gymnázium. Žáci se pod vedením netmoderátorky L. Urbanové střídali u kamer a mikrofonů a prezentovali své výstupy. Smyslem bylo ukázat nejen, CO žáci společně vytvořili, ale také popsat, JAK pracovali a PROČ si zvolili zrovna takové téma a technologii. Podařilo se tak během 60 minut vystřídat v rolích prezentujících zástupce více než 10 tříd z různých částí ČR. A to nepočítáme žáky, kteří se podíleli na přípravě představovaných materiálů. Jejich počet jistě přesáhne tři stovky!

Čím se žáci prezentovali

Studenti gymnázia v Praze 5 Na Zatlance se nejdříve tvářili skepticky, že mají spolupracovat s mladšími dětmi ze základních škol, ale pak vytvořili webové stránky s testy a hádankami. Pustili se do tvorby puzzle z vlastních fotografií pomocí on-line nástrojů, vyráběli přesmyčky, osmisměrky, tvořili logo, stereogram a zajímavé prezentace, a nakonec dokonce vyrobili několik her v programu GameMaker. Zajímavé bylo, že

celkovou realizaci a úpravu ve Windows Movie Maker. Se žáky v Plané nad Lužnicí se vyučující zaměřili na ovoce a zeleninu, které už dávno nepocházejí jen z ČR. Na základě údajů ze školní jídelny žáci vytvořili s využitím Google Maps grafické zobrazení původu dováženého ovoce a zeleniny. Pro informační celistvost také přidali hlavní města příslušných států.

Žáci fotografovali školní jídelnu

V Nýřanech strávili vyslaní fotografové dva dny ve školní jídelně a dokumentovali práci kuchařek. Ostatní ve třídě se pak fotografiemi inspirovali a zpracovali je do podoby videa, prezentace, glogu či myšlenkové mapy. Někdo se zaměřil více na práci kuchařek, někdo si vybral spíše recepty, někdo se zaměřil na techniku, která byla velkou novinkou. Určitě to byl velmi zajímavý pohled do zákulisí školních obědů.

Žáci 6. ročníku ze ZŠ Na Beránku v Praze 12 „uvařili“ oblíbené jídlo ve vektorovém grafickém editoru. Sedmáci se stali v předmětu digitální fotografie na pár dní režiséry při tvorbě animovaného filmu z fotografií

Aktuality z Metodického portálu RVP.CZ

Dne 21. 4. 2012 byly otevřeny všechny sekce v modulech DUM a Články, tj. i do modulu DUM bude možné vkládat materiály pro předškolní a základní vzdělávání. Současně byla ukončena finanční podpora pro autory materiálů. I nadále pokračuje příjem materiálů vzniklých v rámci projektů ESF, např. EU peníze školám.

NÁSTROJE PRO VLASTNÍ HODNOCENÍ JSOU NA METODICKÉM PORTÁLU

MŠMT schválilo prodloužení nejdůležitějších aktivit projektu Cesta ke kvalitě do srpna 2012. Díky tomu mohou učitelé ještě využívat workshopů a služeb terénních poradců autoevaluace. Evaluační nástroje vytvořené v projektu jsou trvale přístupné na Metodickém portálu RVP.CZ.

Ověřené evaluační nástroje

Pro školy bylo připraveno a v praxi ověřeno 30 evaluačních nástrojů, které pomáhají s hodnocením školy. Jde o dotazníky pro žáky, rodiče i učitele, hospitační protokoly, doporučení, jak vést rozhovory se žáky, či

proškolení 437 koordinátorů, kteří se pak na svých školách starali o oblast vlastního hodnocení. 40 z nich navíc absolvovalo ještě kurz pro poradce. Toto vzdělávání je součástí trvalé nabídky NIDV.

Poradci navštěvovali školy

Na školu, která požádala o pomoc, přijel poradce a učitelé společně s ním hledali cesty, jak postupovat při vlastním hodnocení, jaký nástroj zvolit, jak pracovat s výsledky.

Kromě toho měly školy během projektu možnost předávat si své zkušenosti s prováděním vlastního hodnocení, navzájem se inspirovaly, učily a hodnotily při workshopech, recipročních návštěvách a Peer Review.

„Projekt povzbudil pedagogické pracovníky, aby si začali navzájem sdělovat zkušenosti ze své práce. Důležité je i to, že partnerství vytvořená v rámci projektu velmi často pokračují, i když daná aktivita již skončila,“ zdůrazňuje hlavní manažer projektu Martin Chvátal.

„Pominu-li konkrétní předávání zkušeností o autoevaluaci, nejdůležitější smysl celé akce je v tom, že vzájemné návštěvy učitele vyvedou ze stereotypu každodenní rutiny. Proto by bylo správné, kdyby se něčeho podobného zúčastnili i ostatní pedagogové, nejen vedení školy a osvědčení ‚tahouni‘,“ zhodnotil přínos vzájemných návštěv škol jeden z účastníků.

KDE NAJDETE INFORMACE O VLASTNÍM HODNOCENÍ ŠKOL

- Metodický portál RVP.CZ v sekci označené EN, který obsahuje i SW podporu práce s evaluačními nástroji.
- Webové stránky projektu www.nuov.cz/ae, kde jsou pro vás:
 - publikace vydané v rámci projektu ke stažení (viz také str. 4 tohoto časopisu);
 - projektový bulletin „Na cestě ke kvalitě“, který objasňuje jednotlivé fáze vlastního hodnocení škol;
 - nový výkladový slovník termínů z oblasti vlastního hodnocení.

Databáze inspirativní praxe

Na základě zkušeností škol vznikla databáze inspirativní praxe, která je k dispozici na webových stránkách projektu: <http://www.nuov.cz/ae/inspirativni-praxe>. Aktuálně je zde zveřejněno 25 příkladů inspirativní praxe z různých typů škol, takže je mohou využít například i málotřídní školy nebo základní umělecké školy.

Soja Franklová

POMÁHÁME ZNEVÝHODNĚNÝM

Během dvanácti let existence Centra kariérového poradenství v NÚV využilo poradenských služeb mnoho klientů – od žáků

základních škol až po dospělé. Zaznamenali jsme určitý deficit kariérového poradenství v oblasti vzdělávání pro sociálně, ale i zdravotně znevýhodněné osoby. To nás přivedlo na myšlenku zaměřit se na tyto skupiny aktivněji.

Před časem jsme oslovili několik neziskových organizací různého zaměření a nabídli pomoc jejich klientům. Setkali jsme se s nečekaným zájmem a navázaná spolupráce již přináší své ovoce. S ohledem na situaci jsme zvolili komfortnější přístup, který jsme nazvali „poradce za klientem“.

Prvním krokem byla návštěva organizací a nízkoprahových klubů spojená s prezentací činnosti Centra a NÚV a s konkrétní nabídkou poradenské podpory. Formou workshopů jsme pracovníky seznámili s diverzifikovanými cestami vzdělávání na středních školách a možnostmi kariérového poradenství. Dalším krokem byly semináře přímo pro klienty těchto organizací a po skončení mohli zájemci využít individuální pomoc. Ukázalo se, že pracovníci neziskových organizací zaměřených na děti a mládež s nimi velmi často probírají volbu vzdělávací dráhy po základní škole nebo v případě starších klientů opakovanou volbu či návrat do školy, ale nemají dostatek informací ani zkušeností. Postupně se ke spolupráci spontánně přidávaly i další neziskové organizace. V současnosti tak pomáháme např. mládeži se zdravotním postižením, dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí nebo s poruchami chování, ale i starším lidem, např. z azylového domu nebo těm, kteří se ocitli z různých důvodů v tíživé životní situaci.

Klienti mohou do našeho Centra zatelefonovat, napsat e-mail, případně po objednání přijít ke konzultaci osobně. Pokud se však na to sami necítí, poradenství může probíhat zprostředkovaně přes sociálního pracovníka, kterého dobře znají a nemají s ním komunikační problémy.

Ivana Eliášková
kariérová poradkyně, CKP v NÚV

Ukázky z jednotlivých manuálů

metodické průvodce apod. Nástroje jsou trvale přístupné na portálu www.rvp.cz a školy je mohou zdarma využívat ke zjišťování stavu v různých oblastech školního života. Evaluační nástroje projektu využilo dosud více než 320 škol, do aktivit vzájemného učení a využití podpory ze strany terénního poradce se zapojilo přes 350 škol. Největší zájem je o nástroje na zjišťování klimatu školy. Zcela unikátní je pak rámec pro vlastní hodnocení školy, díky němuž škola získá celistvý obraz o všech oblastech.

Vzdělávání

Ředitelé škol a učitelé měli příležitost se zúčastnit akreditovaných vzdělávacích programů. V rámci projektu bylo celkem

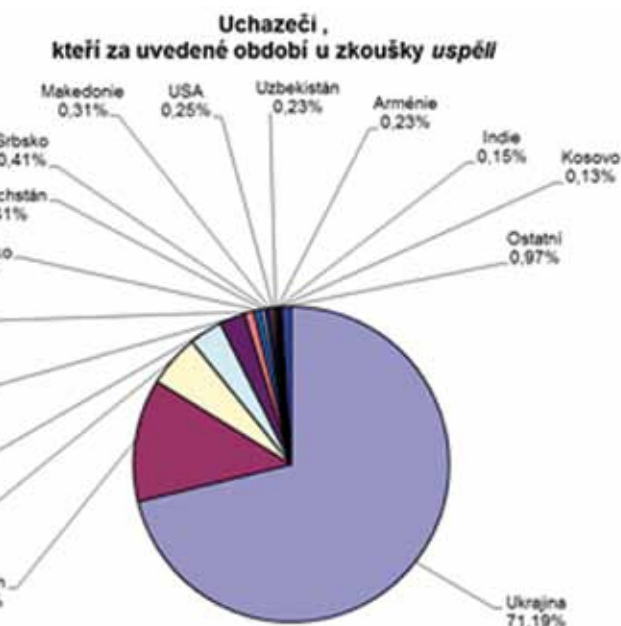
ZKOUŠKA Z ČEŠTINY JE PRO CIZINCE PODMÍNKOU INTEGRACE

Obecně není příliš známo, že cizinec, který získá povolení k trvalému pobytu v ČR, požívá většiny výhod jako občané ČR. Získá nárok na veškeré sociální podpory a stává se např. účastníkem veřejného zdravotního pojištění. Povolení k trvalému pobytu je proto pro cizince důležitým krokem k integraci v české společnosti. Nezbytnou a zásadní podmínkou celého integračního procesu je úspěšné složení zkoušky z českého jazyka.

10

Již od roku 2008 koordinuje Národní ústav pro vzdělávání (dříve Výzkumný ústav pedagogický v Praze) přípravu zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR a zajišťuje tzv. Systém výuky českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu. Systém zahrnuje kromě koordinace vývoje zkoušky i další dílčí aktivity, kterými se snaží cizinci a jejich učitelé nejenom podpořit při přípravě na zkoušku, ale také zajistit informovanost všech zúčastněných i veřejnosti. Všechny informace a připravené učební materiály jsou dostupné z webových stránek www.cestina-pro-cizince.cz. Část webových stránek určená pro cizince je nabídnuta v 9 jazykových mutacích včetně

češtiny. Na webových stránkách jsou k dispozici veškeré potřebné informace o zkoušce, interaktivní modelová zkouška, brožura s modelovou verzí zkoušky, která je i v tištěné podobě. Posledním učebním materiálem, který byl v listopadu 2011 také vytištěn, je příručka Připravte se s námi na zkoušku z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR. Příručka obsahuje veškeré podrobné údaje o zkoušce včetně praktických informací. Jádrem příručky jsou kapitoly vedoucí k podrobnému nácviku čtení, poslechu, psaní a mluvení. Každá kapitola zahrnuje základní informace o dané dovednosti, přípravná cvi-

HLAVNÍ DŮVODY PRUDKÉHO NÁRŮSTU POČTU CIZINCŮ:

- v letech 2006–2007 přišlo do České republiky nejvíce cizinců, kteří nyní splňují nárok na získání trvalého pobytu, což je pětiletý pobyt na území ČR;
- v roce 2012 úřady práce omezily vydávání pracovních povolení (nárok mají ti, kteří mají vyšší vzdělání), což může mít vliv na zvýšení počtu žádostí o povolení k trvalému pobytu;
- cizinci mohou mít obavy ze změn Systému.

čení, konkrétní typy úloh ze zkoušky a modelové verze zkoušky. Součástí příručky jsou CD s nahrávkami. Realizaci zkoušky pro cizince zajišťuje aktuálně 42 institucí ve 14 krajích. Jde o síť jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky a vybraná univerzitní pracoviště. Mezi uchazeči o zkoušku a povolení k trvalému pobytu převládají občané Ukrajiny, Ruska, Mongolska, Vietnamu a Moldavska, jak dokládá i rozložení státní příslušnosti a úspěšnost uchazečů z posledního sčítání za období listopad 2011 až duben 2012: Od počátku spuštění Systému v roce 2008 do 30. dubna 2012 bylo vyzkoušeno

21 183 úspěšných uchazečů. V současné době eviduje ministerstvo vnitra a zkoušející instituce až trojnásobný nárůst zájmu uchazečů o zkoušku. Tuto skutečnost potvrzuje 8272 vyzkoušených úspěšných cizinců za období od listopadu 2011 do dubna 2012 oproti období od května do října 2011, kdy bylo vyzkoušeno 3215 úspěšných cizinců. Na základě příkladu vývoje Systému v 1. pololetí 2012 je zřejmé, že jeho úspěšné fungování může být zaručeno jen dobrou koordinací všech dílčích složek a aktivit a dobrou informovaností.

Kamila Sladkovská

CO ZJISTILA ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Podstatná zjištění ze Zprávy z inspekčního šetření v oblasti zkoušek znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území ČR.

V období od října 2011 do ledna 2012 proběhla ve 27 školách s právem státní jazykové zkoušky inspekce zaměřená na dokumentaci zkoušky, aprobaci zkušební komise, délku pedagogické praxe jejích členů a organizaci zkoušky. V době šetření probíhala zkouška z českého jazyka ve 24 školách. Ve dvou školách se nekonala ústní zkouška z důvodu neúspěchu všech uchazečů u písemné zkoušky. Ve třech školách zkoušky ve sledovaném období neproběhly.

- V uvedeném počtu škol bylo evidováno 324 uchazečů o zkoušku z českého jazyka, poukaz na bezplatnou zkoušku předložilo 250 uchazečů, potvrzení o nesložení zkoušky z předchozího termínu mělo 70 uchazečů, 28 uchazečů bylo samoplátců a 1 uchazeč byl absolventem kurzu v dané škole.

- Osvědčení o znalosti českého jazyka bylo vydáno 190 úspěšným uchazečům, což je 58,6 % z celkového počtu uchazečů. Neúspěšní uchazeči dostali potvrzení o nesložení zkoušky.

- Ukázal se rozdíl mezi úspěšností při zkouškách, které sledovala ČŠI (necelých 60 %), a celkovou dlouhodobou průměrnou úspěšností (okolo 80 %).

Hodnocení právních předpisů

Výuka a zkoušky z českého jazyka jsou obsaženy ve vyhlášce č. 348/2008 Sb., která obsahuje požadované znalosti českého jazyka, seznam škol oprávněných provádět výuku českého jazyka a seznam škol oprávněných provádět zkoušky znalosti českého jazyka. Stávající podoba vyhlášky neodpovídá požadavkům na regulérnost a kvalitu této důležité zkoušky v procesu integrace cizinců.

- Je nutné novelizovat vyhlášku č. 348/2008 Sb. a také aktualizovat seznam jazykových

škol oprávněných provádět zkoušku z českého jazyka z důvodů nekonání této zkoušky v některých jazykových školách.

Aprobace členů zkušební komise

Ve dvou školách neměli předsedové zkušební komise aprobaci pro výuku v českém jazyce. V 19 školách měli aprobaci v českém jazyce všichni členové zkušební komise. V jedné škole měli předseda i ostatní členové zkušební komise jinou aprobaci než v českém jazyce. V jedné škole měl odbornou aprobaci v českém jazyce pouze předseda zkušební komise, ostatní členové měli jinou aprobaci.

Šetření prokázalo, že systém zkoušek z českého jazyka je i přes některé nedostatky funkční. Ve většině navštívených škol probíhaly zkoušky bez problémů, zjištěné závažnější i dílčí nedostatky se koncentrovaly v pěti z 27 navštívených škol (18,5 %).

Připravila Zoja Franklová

Pramen: <http://www.csicr.cz/getattachment>

MLADÉ LIDI TRÁPÍ TAKÉ PODZAMĚŠTNANOST

V Evropské unii je 6,8 milionu mladých lidí nezaměstnaných nebo podzaměstnaných. V roce 2010 byla bez práce více než pětina Evropanů ve věku 15 až 24 let. Analýzu zpracoval Cedefop na základě údajů v databázi Eurostatu v únoru tohoto roku.

Mladí lidé patří ke zranitelným skupinám obyvatelstva, které nejvíce zasáhla ekonomická krize. V roce 2010 bylo v zemích EU podzaměstnáno 1,5 milionu mladých lidí ve věku 15–24 let (7,6 % z celkové zaměstnanosti). Míra podzaměstnanosti této věkové skupiny se v letech 2008 až 2010 zvýšila o 1,7 %, přičemž jeden ze čtyř pracovníků na částečný úvazek je podzaměstnaný. Za podzaměstnané se považují lidé pracující na zkrácený úvazek, kteří chtějí pracovat déle a jsou toho schopni.

Nejméně podzaměstnaných je v České republice

Nejvyšší míra podzaměstnanosti byla v roce 2010 ve Švédsku (15 % z celkové zaměstnanosti), ve Španělsku (14,3 %) a ve Velké Británii (13,7 %), nejnižší naopak v České republice (0,7 %), v Belgii (2,2 %) a na Slovensku (2,7 %). Ve srovnání s rokem 2008 se podíl mladých lidí pracujících na částečný úvazek, ačkoli by chtěli pracovat na plný, zvýšil ve všech zemích EU kromě Německa.

K nedobrovolné práci na zkrácený úvazek byly v roce 2010 častěji nuceny mladé ženy než muži (57,5 % z celkové zaměstnanosti). Nezaměstnanost vzrostla ještě víc než podzaměstnanost. V letech 2008 až 2010 se míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15–24 let v Evropské unii zvýšila o 6 % (z 15 % na 21 %).

Alena Nová

Pramen: Statistics & Indicators. 06/02/2012.
<http://www.cedefop.europa.eu>

SPOLEČNÉ EVROPSKÉ NÁSTROJE A PRINCIPY

Společné evropské nástroje a principy v odborném vzdělávání umožňují lidem přehledným způsobem prezentovat jejich znalosti a dovednosti, získat přehled o vzdělávacích příležitostech a zlepšit jejich přístup ke vzdělávání a práci doma i v zahraničí. Vytvářely se v letech 2004–2009 na základě Kodaňského procesu.

Kodaňský proces je platformou Evropské unie pro dobrovolnou spolupráci mezi členskými státy v odborném vzdělávání a přípravě (OVP). V jeho rámci byly stanoveny společné evropské nástroje a principy, jejichž uplatnění zvýší transparentnost kvalifikací, podpoří studijní a pracovní mobilitu a občanům poskytne systematický způsob ověření a dokumentace jejich znalostí, dovedností a kompetencí. Všechny jsou založeny na výsledcích učení, které usnadňují pochopení toho, co držitel certifikátu zná, čemu rozumí a co je schopen dělat.

Europass je celoevropským souborem dokladů o vzdělání, odborné kvalifikaci, pracovních zkušenostech, jazykových dovednostech a osobních kompetencích jejich držitele. Vydávání dokumentů bylo spuštěno v únoru 2005 a od té doby bylo on-line vygenerováno 15,5 milionu životopisů Europass. Zároveň

byly vydány stovky tisíc dokladů o Europass-mobilitě a dodatků k osvědčení a diplomu.

ECVET vytváří systém přenosu kreditů v odborném vzdělávání, podobný tomu, který existuje ve vysokoškolském vzdělávání (ECTS). Jeho účelem je umožnit uznávání výsledků, kterých žáci dosáhnou během studia v zahraničí. ECVET podporuje také další cesty k dosažení kvalifikace – vzdělávání v další odborné přípravě či neformální a informální způsoby učení, jako je například praxe v určitém oboru. V současnosti je ECVET testován ve více než 150 evropských projektech.

EQF a EQAVET fungují na systémové úrovni. Většina zemí se zavázala napojit své národní systémy kvalifikací k EQF do konce roku 2012 a usnadnit tak uznávání kvalifikací v celé Evropě. Tím, že EQAVET podporuje zajišťování kvality, poskytuje základ pro

důvěru v národní kvalifikace OVP a v jejich mezinárodní srovnávání prostřednictvím EQF. Zlepšování kvality zvyšuje přitažlivost OVP. Evropské země vytvářejí také systémy celoživotního poradenství, které mají lidem pomáhat lépe zvládat vzdělávání a kariéru. Systémy validace poskytují lidem možnost nechat si uznat své nové znalosti, dovednosti a kompetence.

Nástroje se zavádějí dobrovolně

Země pracují na evropských nástrojích a principech dobrovolně a zavádějí je prostřednictvím konzultací a spolupráce, nikoliv evropskými směrnici. K dosažení pokroku je podstatné partnerství mezi světem vzdělávání a trhem práce (včetně sociálních partnerů a hospodářského sektoru) na evropské i národní úrovni. Plná realizace a účinné vzájemné působení evropských nástrojů a principů podstatně přispěje k modernizaci vzdělávacích systémů v Evropě a bude mít velkou šanci prospět občanům v pracovním životě i při vzdělávání.

Připravila Alena Nová

Pramen: Shaping lifelong learning: making the most of European tools and principles. Briefing Note, December 2011. 4 p. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9065_en.pdf

PŮJČKY NA VZDĚLÁVÁNÍ V EVROPĚ

Půjčky na vzdělávání poskytuje 33 evropských zemí. Podle zprávy Cedefop všechny tyto systémy zajišťují půjčky na vysokoškolské vzdělávání, řada zemí takto podporuje také odborné vzdělávání a přípravu. Veřejné systémy půjček existují ve 22 zemích, další systémy jsou spravovány soukromými institucemi.

12

Systémy půjček na vzdělávání jsou zavedeny ve většině evropských zemí, výjimkou je Česká republika, Irsko a Rumunsko. Základem těchto systémů jsou půjčky na vysokoškolské vzdělávání, v 11 zemích tímto způsobem podporují také odborné vzdělávání a přípravu (OVP) a 10 zemí poskytuje půjčky i pro další OVP. Systémy půjček pro oba typy OVP existují například ve Velké Británii, Německu, Maďarsku, Polsku nebo Švédsku.

Úrokové míry až desetiprocentní

Širší dostupnost půjček na vysokoškolské vzdělávání odráží skutečnost, že se v mnoha evropských zemích na vysokých školách platí školné. Školné ve středním všeobecném a odborném vzdělávání je mnohem méně obvyklé, náklady na tomto stupni obvykle hradí stát a podniky, takže půjčky nejsou nutné. Systémy půjček pro další odborné vzdělávání jsou často určeny pro přípravu na specifická povolání.

ROZSAH SYSTÉMŮ PŮJČEK NA VZDĚLÁVÁNÍ

Země	Stupeň vzdělávání
Bulharsko, Kypr*, Itálie, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Portugalsko, Slovensko, Španělsko (Katalánsko), Island, byv. jug. republika Makedonie, Francie	Vysokoškolské vzdělávání
Německo, Maďarsko, Polsko	Vysokoškolské vzdělávání; další OVP
Rakousko, Estonsko, Turecko	Postsekundární (neterciární) vzdělávání Vysokoškolské vzdělávání
Spojené království	Středněškolské vzdělávání Vysokoškolské vzdělávání; další OVP
Belgie (Valonsko), Dánsko, Finsko, Nizozemsko, Řecko	Středněškolské vzdělávání Postsekundární (neterciární) vzdělávání Vysokoškolské vzdělávání
Chorvatsko, Lichtenštejnsko, Malta, Norsko, Švédsko	Středněškolské vzdělávání Postsekundární (neterciární) vzdělávání Vysokoškolské vzdělávání; další OVP
ČR, Irsko, Rumunsko	Žádné systémy půjček

Maximální částka, kterou si studenti mohou půjčit, se liší podle životní úrovně a nákladů v každé z 33 evropských zemí. Částky se pohybují od 39 eur měsíčně v bývalé jugoslávské republice Makedonii až po 1 875 eur na Kypru. Výše průměrných úroků sahá od 1 % na Islandu po 10,5 % v Řecku. Zhruba polovina půjček má variabilní úrokové míry, u druhé poloviny se úrokové míry během splácení nemění. Dvacet osm systémů nabízí půjčky na studium i zahraničním studentům, téměř všechny jim však ukládají přísnější podmínky. Zahraniční studenti potřebují například povolení k pobytu nebo musejí doložit dodatečnou záruku za půjčku. Dvacet devět zemí poskytuje půjčky na studium v zahraničí, většinou rovněž s přísnějšími podmínkami půjčování (např. nutnost akreditovaného

vzdělávání v jiné zemi). Podle zprávy Cedefop však tyto půjčky v praxi usnadňují mobilitu ve vzdělávání jen zřídka.

Systémy půjček

Ve 22 zemích fungují veřejné systémy půjček, další jsou spravovány soukromými nebo nezávislými institucemi, které přebírají hlavní finanční riziko, a více než 50 % těchto fondů pochází ze soukromých zdrojů. Finanční instituce mají svoji roli také ve většině veřejných systémů půjček – spravují peníze, vyplácejí půjčky, vybírají splátky a pomáhají klientům, kteří mají krátkodobé potíže se splácením. Většina systémů (27 z 33) nabízí administrativně jednoduché podmínky splácení hypotéčního typu, kdy se fixní částka platí po určitou dobu v pravidelných inter-

valech. Další, administrativně náročnější systémy mají flexibilní pravidla splácení, což je pro studenty atraktivnější. Flexibilní půjčky mohou být svázané s příjmem, mít zabudované zabezpečení pro neočekávané životní události, možnosti splácet v kratším či delším čase a odkladné lhůty. Nevýhodou půjček s flexibilním splácením jsou vyšší náklady pro stát. Období splácení jsou většinou delší než u půjček s fixním, obvykle měsíčním splátkovým plánem. U některých systémů půjček, např. ve Švédsku a Velké Británii, splácení nezačne dříve, než absolvent dosáhne určité úrovně příjmu. Flexibilní systémy splácení jsou také nákladné na spravování. Zatraktivnit však lze i systémy hypotéčního typu. Splátky mohou narůstat postupně tak, aby se snížila zátěž v prvních letech kariéry absolventa. Lze je také odložit, čímž

se mohou vyřešit dočasné problémy.

Jak zvýšit efektivitu

Stát se na systémech půjček podílí subwencemi, které mohou být přímé (například půjčky s nižšími než tržními úrokovými mírami) nebo bezúročné, odkladné lhůty pro splácení, nebo dokonce odepsání půjčky. Nepřímé subvence mají obvykle formu státních záruk, které snižují riziko věřitele. Podle zprávy Cedefopu mohou obecné subvence, které jsou příliš vysoké a snadno dostupné, vést k „efektu výhody“ – kdyby se podpora týkala lidí, kteří by se vzdělávání účastnili i bez půjček. Je zde také riziko, že peníze budou použity na jiné účely než ty, pro které byly původně zamýšleny. Vysoké subvence pro systémy půjček by proto měly být zaměřeny na

specifické skupiny, například na znevýhodněné žáky či studenty, kteří potřebují finanční pomoc. Půjčky na vzdělávání mají lepší výsledky, jsou-li spojeny s dalšími finančními systémy. Například Švédsko a Finsko spojují půjčky na vzdělávání s granty, které je mají atraktivnit a zefektivnit a poskytují lepší podporu znevýhodněným. V Rakousku jsou

VYBRANÉ SYSTÉMY PŮJČEK NA VZDĚLÁVÁNÍ

Stát	Systém půjček	Splácení	V	S
FI	Studentské půjčky	Hypotéční typ	x	
HU	Studentské půjčky	Podle příjmu/hybrid		x
NL	Veřejná finanční podpora	Podle příjmu/hybrid	x	
SE	Studentské půjčky	Podle příjmu/hybrid	x	
UK	Studentské půjčky	Podle příjmu/hybrid	x	
AT	Půjčka-spoření na vzdělávání	Hypotéční typ		x
FR	Půjčky garantované státem	Hypotéční typ	x	
NL	Privátní bankovní půjčky	Hypotéční typ		x
PL	Systém půjček a úvěrů	Hypotéční typ	x	
PL	Půjčky z pracovních fondů	Hypotéční typ	x	
UK	Půjčky na profesní rozvoj	Hypotéční typ		x
UK	Kent Com. Learning Fund	Hypotéční typ		x

půjčky na vzdělávání spojeny se systémem spoření. Úspěšné systémy půjček na vzdělávání jsou atraktivní pro studenty, efektivní pro provozovatele a pomáhají zlepšovat vyhlídky na získání zaměstnání. Většinou nabízejí příznivé podmínky splácení, jsou provozovány institucemi s finančním know-how a jsou spojeny s dalšími programy financování a sdílení nákladů. Rozsáhlé systémy s nízkými státními subwencemi mívají politickou podporu a jsou finančně udržitelné. Systémy podporující rovné příležitosti však předpokládají vyšší subvence a příznivější přístupové podmínky. Je možné, že povzbuzení k účasti ve vzdělávání a podpory rovných příležitostí nelze dosáhnout pomocí jednoho systému půjček na vzdělávání. Směs obecných systémů a systémů zaměřených určitým směrem může být lepší cestou k dosažení rovnováhy mezi náklady a rozsahem působnosti.

Přípravila Alena Nová

Pramen: Loans for learning. Briefing Note, October 2011. 4 p. http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9063_en.pdf

NÚV Národní ústav
pro vzdělávání
školské poradenské zařízení a zařízení pro
další vzdělávání pedagogických pracovníků

VZDĚLÁVÁNÍ

čtvrtletník Národního ústavu pro vzdělávání
Ročník 1, ISSN 1805-3394
Číslo 2/2012 vyšlo 15. 6. 2012
Vydává: NÚV, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10
Tel.: 274 022 111
www.nuv.cz, redakce@nuv.cz
Redakce: Zoja Franklová, Alena Nová, Jan Klufa
Grafika a sazba: Jan Velický